



ZPRAVODAJ

Kartografické společnosti České republiky

č. 2/2013

Slavnostní vyhlášení výsledků 15. ročníku soutěže Mapa roku se blíží

Ve středu 24. dubna 2013 se sešla hodnotící komise Kartografické společnosti ČR pro soutěž Mapa roku 2012. O titul Mapa roku 2012 bojovalo celkem 104 produktů, které do soutěže přihlásilo 25 producentů (autorů) z celé České republiky.

V kategorii **Atlasy, soubory a edice map** byly z celkem 20 přihlášek nominovány produkty:

- Atlas přístupnosti centra města Brna pro osoby s omezenou schopností pohybu (*Magistrát města Brna*)
- Edice Turistické mapy pro každého 1 : 25 000 (*Geodézie On Line, spol. s r. o.*)
- Atlas fenologických poměrů Česka (*Český hydrometeorologický ústav a Univerzita Palackého v Olomouci*)
- Česká republika – autoatlas 1 : 100 000 (*Kartografie PRAHA, a. s.*)
- Praha – Atlas města 1 : 15 000 (*Kartografie PRAHA, a. s.*)

V kategorii **Samostatná kartografická díla** byly z celkem 70 přihlášek nominovány produkty:

- Šumava – Lipno 1 : 25 000 (*Geodézie On Line, spol. s r. o.*)
- Stavební a dekorační kameny Prahy a Středočeského kraje (*Česká geologická služba*)
- Mapa na šátku – Beskydy (*Mgr. Vlasta Smékalová a Kartografie PRAHA, a. s.*)
- Věže a rozhledny České republiky 1 : 840 000 (*Mapcentrum, spol. s r. o.*)
- Obce České republiky M.A.P.S. Num. 4 (*Univerzita Palackého v Olomouci*)

V kategorii **Kartografické výsledky studentských prací** byly z celkem 10 přihlášek nominovány práce:

- Aplikace tematických map: Atlas ORP Rokycany se zaměřením na volby (*Bc. Pavel Vlach*)
- Hodnocení vlivu barev na čitelnost digitálních map (*Bc. Veronika Obadálková*)
- Možnosti tvorby vybraných prvků znakového klíče pro školní atlasy (*Bc. Adéla Otevřelová*)
- Správa informací Archívu map ČSOS (*Mgr. Ondřej Veselý*)

V kategorii **Kartografická díla pro školy** z důvodu nízkého počtu přihlášených produktů (1 přihláška) v této kategorii nebyly nominace vyhlášeny.

V kategorii **Digitální kartografické produkty a aplikace na internetu** z důvodu nízkého počtu přihlášených produktů (3 přihlášky) v této kategorii nebyly nominace vyhlášeny.

Hodnotící komise pro soutěž Mapa roku 2011 udělila kromě cen udělovaných v rámci jednotlivých kategorií celkem **tři zvláštní ocenění**.

Složení hodnotící komise: prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc. (předseda komise), Ing. Jiří Cajthaml, Ph.D., doc. Ing. Václav Čada, CSc., Mgr. Lucie Friedmannová, Ph.D., doc. RNDr. Jaromír Kaňok, CSc., RNDr. Ladislav Plánka, CSc., PhDr. Ondřej Roubík, Ing. Zdena Roulová, Ing. Petr Skála.

Další informace, historie a pravidla soutěže jsou k dispozici na adrese <http://www.czechmaps.cz/maparoku>

Slavnostní **vyhlášení výsledků soutěže** se uskuteční tradičně v rámci veletrhu Svět knihy na Výstavišti Praha, a to **ve čtvrtek 16. května 2013 od 13 hodin** v Literárním sále.

RNDr. Alena Vondráková

Národní kolo soutěže Dětské mapy Barbary Petchenik bylo vyhodnoceno

Zástupci Kartografické společnosti ČR vyhodnotili celkem 157 obrázků přihlášených do soutěže Dětské mapy Barbary Petchenik, v letošním ročníku se zaměřením na téma **Moje místo v dnešním světě**. V každé kategorii byli určeni vítězové a současně bylo vybráno 6 soutěžních prací, které byly odeslány do mezinárodního kola soutěže. Ocenění v rámci jednotlivých kategorií obdrželi Diplom Kartografické společnosti ČR a drobné ceny od společnosti Kartografie PRAHA a Katedry geoinformatiky UP. Všichni zúčastnění dostali také upomínkový list za účast v soutěži. Podrobné výsledky národního kola jsou k dispozici v příloženém PDF souboru.

RNDr. Alena Vondráková

Mezinárodní kartografická výstava

Celkem 27 kartografických produktů z České republiky bylo přihlášeno na Mezinárodní kartografickou výstavu, konanou při příležitosti XXVI. Mezinárodní kartografické konference v Drážďanech 25. – 30.8.2013.

RNDr. Alena Vondráková

Registrace na 20. kartografickou konferenci (5. a 6. 9. 2013 v Plzni)

Termín pro odeslání abstraktů pro publikaci v konferenčním sborníku je 16.5., možnost včasné registrace za zvýhodněné vložné do 31. 5. 2013.

Veškeré informace o konferenci jsou na webové stránce <http://gis.zcu.cz/kartografie/konference2013/>

Seminář projektu NeoCartoLink

V pátek 24. 5. 2013 se od 9 do 12 hodin se uskuteční v přednáškovém sále budovy Katastrálních úřadů v Praze 8 – Kobylisích seminář **Veřejná správa v mapách**, k aktuálním otázkám kartografie a jejího využití ve státní správě. S příspěvky vystoupí Vít Voženílek a Jaroslav Burian, Bohuslav Veverka, Radek Augustýn, Milan Talich a Radek Makovec. Od 13 do 15 hodin pak bude následovat prezentační seminář OCTOPUS k představení stáží a konferencí absolvovaných v rámci projektu NeoCartoLink.

Bližší informace a přihlášky jsou k dispozici na <http://www.neocartolink.cz/verejnaspravavmapach>.

Konference Geoinformace ve veřejné správě

Ve dnech **27. a 28.5.2013** se na Novotného lávce v Praze 1 koná konference Geoinformace ve veřejné správě. Více informací na stránkách CAGI <http://www.cagi.cz/konference-givs-2013>.

Konference Historické mapy bude 24. 10. 2013 v Bratislavě

Mezinárodní konferenci o historických mapách pořádá Kartografická společnost Slovenské republiky a Slovenský národní archiv. Příspěvky z širšího okruhu témat souvisejících se starými resp. historickými mapami – popis stavu a problémů s archivací a digitalizací, tvorba, analýzy, hodnocení obsahu a využití, informace o tvůrcích, vydavatelích a sběratelích – by měly být vydány ve formě recenzovaného sborníku. Podrobnější informace na webu Kartografické společnosti ČR <http://www.czechmaps.cz>.

Uskutečněné akce

Mezinárodní konference Geodézie, kartografie a geografické informační systémy 2012

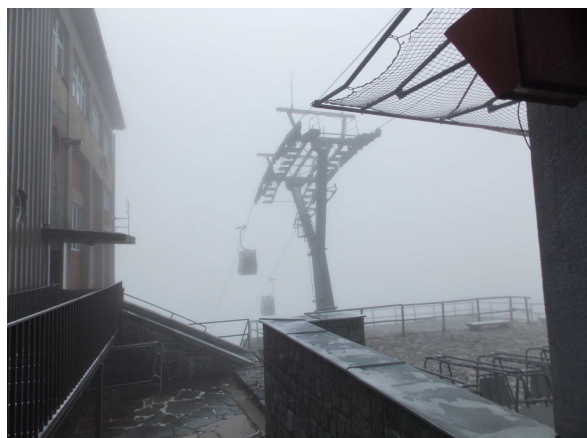
Vzhledem k tomu, že s kolegy z Technické univerzity v Košicích, Fakulty BERG (baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií), Ústavu geodézie, kartografie a geografických informačních systémů, nemáme příliš časté kontakty, připomeňme zpětně již sedmou konferenci, uspořádanou našimi východoslovenskými kolegy ve Vysokých Tatrách ve dnech 24.-25.10.2012. Místem konání byl exkluzivní hotel Sorea Titris v Tatranské Lomnici.

Konferenci slavnostně zahájila předsedkyně organizačního výboru konference Prof. Dr. Ing. Janka Sabová, vědeckým garantem byl děkan fakulty Prof. Ing. Gabriel Weiss, PhD. Ve vědeckém výboru za českou stranu konference působili a přednáškové bloky vedli (dále bez titulů) Karel Pavelka, Bohuslav Veverka a Martin Štroner z ČVUT Praha, Otakar Švábenský, Dalibor Bartoněk, Vlastimil Hanzl, Lubomil Pospíšil a Viliam Vatrť z VUT Brno, dále Hynek Lahuta z VŠB Ostrava. Obdobně jejich slovenští partneři Štefan Sokol, Gabriel Weiss, Peter Blišťan, Juraj Gašinec, Jaroslav Šíma a Mária Fridrichová z Košic, Bratislavy a Žiliny.

Zaznělo celkem 41 odborných přednášek v poněkud sevřeném časovém prostoru deseti minut, diskuze byla vždy na konci bloku, ale zejména neformálně během celé konference. Odborně byla konference věnována celému spektru aktuálních témat v geodézii, fotogrammetrii, kartografii, DPZ a geoinformatice. Z oblasti kartografie zmiňme příspěvky: Bartoněk, D., Plánka, L., Pospíšil, L.: *Problematika automatické tvorby tematického mapového díla v prostředí GI*; Čechurová, M., Veverka, B.: *Mapy z produkce Army Map Service v měřítku 1: 250 000, analýza obsahu a georeferencování map*; Hutková, V., Straka, J., Fencík R.: *Kartografický model Základnej mapy Slovenskej republiky 1 : 25 000*; Veverka, B., Čechurová, M.: *Výzkum přesnosti a vlastností obrazu kresby geografických sítí na starých mapách Moravy z 18. století*.

V rámci konference byla naplánovaná též exkurze na pracoviště Astronomického ústavu Slovenské akademie věd na Skalnaté Pleso. Vedoucím byl zástupce ředitele Geodetického a kartografického ústavu v Bratislavě a současně předseda Slovenské společnosti geodetů a kartografů Ing. Dušan Ferianc, známý odborník v GNSS technologiích. Mimořádně nepříznivé počasí, s intenzivními srážkami a hustou mlhou, způsobilo, že se na pracoviště slovenských astronomů vydala pouze pětice odvážlivců, tvořená D. Feriancem, B. Veverkou, M. Čechurovou a dvěma doktorandy. Astronomická observatoř ležící ve výšce cca 1783 m.n.m. nás přivítala viditelností na pár metrů a faktem, že astronomický dalekohled a gravimetr byly v dlouhodobé opravě. Přesto akce splnila účel, díky přehledným informačním panelům v budově observatoře. Jako bonus jsme navíc dostali návštěvu pracoviště Astronomického ústavu ve Staré Lesné, se zajímavou expozicí vývoje výpočetní a vyhodnocovací techniky. Autor těchto řádků si s lehkou nostalgií uvědomil, že se všemi vystavenými historickými počítačy a teodolity kdysi pracoval. Pro zájemce o astronomii a kartografii je vhodné uvést, že observatoř byla postavena ve válečných letech 1941-43 a iniciátorem stavby byl český astronom a kartograf Antonín Bečvář, rodák ze Staré Boleslavi, který byl nejen jejím prvním ředitelem, ale je autorem řady hvězdných atlasů, z nichž nejznámější je Atlas Coeli, kde je na 16ti mapách zobrazena celá hvězdná obloha.

Co se kartografie týče, lze košickou konferenci považovat za přínosnou, i když je otázkou, zda desetiminutové příspěvky a velmi obsáhlá šíře tematiky je optimální řešení.



Prof. Ing. Bohuslav Veverka, DrSc.

7. ročník Kartografického dne v Olomouci

V pátek 22. února 2013 se v Olomouci uskutečnil 7. ročník Kartografického dne v Olomouci, tentokrát se zaměřením „Kartografie a zdravotnictví“. V průběhu semináře vystoupil Michael Vít (Státní zdravotnický ústav) s příspěvkem *Územní aspekty zdravotnických dat v České republice*, Radim Štampach (MU Brno) s příspěvkem *Mezinárodní zdroje dat a mapy se zdravotní tematikou: jejich srovnání a potenciál*, Zdeněk Stachoň a Petr Kubíček (MU Brno) s příspěvkem *Uživatelské aspekty kartografické vizualizace zdravotních dat* a tým Vít Voženílek, Alžběta Brychtová, Alena Vondráková a Jan Michalík s příspěvkem *Atlas činnosti speciálně pedagogických center v ČR*.

Po prezentaci příspěvků následovala bohatá diskuse s řadou inspirujících názorů a námětů.

Kartografické semináře v Olomouci

Ve čtvrtek 21. února 2013 se v prostorách Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci uskutečnil odborný seminář *Aspekty vizualizace v kartografii*. Se svými příspěvky zde vystoupili: Alena Vondráková (*Uživatelské aspekty vizualizace v kartografii*), Jan Brus (*Vybrané aspekty vizualizace nejistoty prostorových dat*) a Jan Daniel Bláha (*Vliv estetické funkce na vizualizaci prostorových dat*).



V Olomouci vystoupil významný kartograf Corné van Elzakker

Ve středu 17. dubna 2013 v rámci 12. semináře OGiC (Olomouc Geoinformatics Colloquium) vystoupil předseda komise Mezinárodní kartografické asociace *Use and User Issues* **dr. Corné van Elzakker** (International Institute for Geo-Information Science and Earth Observation, Enschede) z Nizozemí. Přednášel na téma *The needs for use, user and usability research in geo-information science*. V rámci úvodních prezentací vystoupili studenti a pracovníci Katedry geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci s přednesením výsledků výzkumu v oblasti eye-trackingu (Alena Vondráková, Rostislav Néték, Jan Brus).

Příspěvky na této stránce: RNDr. Alena Vondráková

100 let Mapové sbírky na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy

Jedna z největších univerzitních mapových sbírek v Evropě slaví v letošním roce stoleté výročí svého uložení v budově Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze na Albertově. Mapová sbírka vznikla současně s Geografickým ústavem Univerzity Karlovy v roce 1891, v roce 1913 pak byla převedena do nově vybudované budovy fakulty na Albertově v Praze 2. O vybudování sbírky se významně zasloužil zejména prof. Václav Švampera; jeho zásluhou se rozhodnutím Ministerstva školství a osvěty České republiky v roce 1920 stala Státní sbírkou mapovou s poměrně i bohatou finanční dotací, která umožnila tuto sbírku v následujících letech značně rozšířit. Do sbírky byla začleněna část vídeňského válečného archivu a později i mapové sbírky Národní knihovny a Národního muzea. V letech 1945 až 1973 vedl sbírku jeden z nejvýznamnějších českých historických kartografů prof. Karel Kuchař. V roce 1953 byla sbírka organizačně začleněna do Kabinetu geografie Geografického ústavu ČSAV. Po zrušení Geografického ústavu ČSAV v r. 1993 pak byla sbírka navracena zpět Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. V letech 2010 – 2012 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce prostor a sbírka byla v tomto období veřejnosti nepřístupná.

Sbírka obsahuje asi 130 000 map, 2000 atlasů a 60 glóbů. Obsahuje nejvýznamnější díla českých kartografů (Klaudyán, Criginger, Aretin, Komenský, Vogt, Müller, Helwig a další) a významná díla kartografů zahraničních (Mercator, Ortelius, de Jode, Hondius a další), zejména jejich díla atlasová. Nejstarší díla pocházejí ze 16. století, glóby pak ze 17. století. Ve sbírce jsou např. i originální rukopisy III. vojenského mapování v měřítku 1 : 25 000.

V rámci **slavnostního znovuotevření Mapové sbírky** uspořádala geografická sekce Přírodovědecké fakulty UK dne **21. března 2013** seminář **Historická kartografie a její prezentace**. Po úvodním referátu, který přednesl proděkan sekce geografie Jakub Langhammer, bylo uvedeno dalších 6 odborných referátů: *Stoleté jubileum Mapové sbírky PŘF UK* (Eva Novotná, ředitelka Mapové sbírky), *Budování státu ve starých mapách* (Pavel Chromý), *Využití starých map při studiu proměn krajiny a osídlení* (Zdeněk Kučera a Přemysl Štych), *Detekce kartografického zobrazení z mapy a jeho použití pro georeferenci map* (Tomáš Bayer), *Metadatový katalog pro zpřístupnění starých map* (Lukáš Brůha), *StaréMapy.cz – pomozte geograficky umístit staré mapy!* (Petr Žabička a Petr Přidal).

V odpoledních hodinách byla Mapová sbírka PŘF UK za účasti pozvaných hostů slavnostně otevřena. Další informace jsou dostupné na <http://www.natur.cuni.cz/geografie/mapova-sbirka/otevreni-mapove-sbirky>



-mm-

foto:

-bove-

OCAD včera, dnes a zítra – Česká Lípa 28.3.2013

V rámci projektu NeoCartLink uspořádala firma Geodézie On Line seminář zaměřený na kartografický program OCAD. Seminář se konal 28.3.2013 v České Lípě pod taktovkou ředitele firmy Josefa Rančáka, který v úvodu pohovořil o historii OCAD a o mnohaletých zkušenostech z tvorby map v OCADu. S dalšími referáty vystoupili: Jan Tomiška, Geodézie On Line, spol. s r.o. (*OCAD včera, dnes a zítra GOL*), z katedry mapování a kartografie Stavební fakulty ČVUT Růžena Zimová (*Deset let s programem OCAD na Stavební fakultě ČVUT*) a Tomáš Janata (*OCAD ve výuce studentů geodézie, kartografie a geoinformatiky*), a dále ředitel firmy Mapy.cz Pavel Žemlík (*OCAD a databáze - téměř plnohodnotný GIS*). Odpolední blok proběhl formou exkurze v NPP Peklo (přesun autobusem a asi 7km pěší trasa), kde měli účastníci, převážně studenti mimopražských vysokých škol s výukou kartografie, geografie či geoinformatiky, pod vedením J. Rančáka možnost porovnat výstupy vytvořené v OCAD 11 na základě dat DEM 5G (vrstevnice, stínování, hypsometrie) s terénními útvary, místy ještě zasněženými.



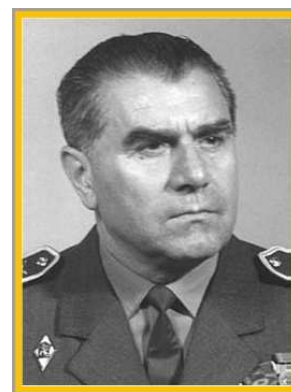
- ruzi -

foto: J. Rančák

Osobní zpráva

Plukovník v.v. Ing. Vladimír Vahala, DrSc., devadesátiletý

Čestný člen Kartografické společnosti Vladimír Vahala se narodil před devadesáti lety, dne 12. 2. 1923, ve Starém Jičíně u Nového Jičína. Od mládí projevoval výjimečné nadání pro matematické výpočty, které ho zákonitě přivedlo k oboru zeměměřictví. Po vystudování reálného gymnázia nastoupil jako počtář do triangulační kanceláře ministerstva financí. V době okupace pracoval jako počtář v Zeměměřickém úřadu Čechy a Morava. Po osvobození je důležitým datem jeho profesní dráhy nástup do Vojenského zeměpisného úřadu v Praze, kde působil v oblasti triangulace. Po dvouročním studiu geodetické školy v Bánské Bystrici přešel do nově zřízeného Vojenského topografického ústavu (VTOPÚ) v Dobrušce, jako náčelník oddělení evidence geodetických podkladů.



Další vzdělání zeměměřické povahy získal v období 1953 - 1958 na Vojenské technické akademii v Brně, které ukončil jako jeden z nejlepších studentů v historii školy, se zápisem na desku cti VA. Po ukončení studia zastával až do roku 1960 funkci zástupce náčelníka VTOPÚ. Dalším místem jeho působení v letech 1969 až 1978 bylo topografické oddělení generálního štábu, ve funkci náčelníka vojenské Topografické služby (TS) Československé lidové armády (ČSLA), včetně zahraničního postgraduálního studia. Svoji vojenskou kariéru ukončil plk. Vahala dnem 1.7.1978, kdy odešel, ve svých 55 letech, na vlastní žádost do zálohy.

Za pozornost stojí vědecký růst jubilanta. V r. 1971 obhájil kandidátskou práci - CSc., roku 1981 získal nejvyšší vědeckou hodnost 1981 doktora věd - DrSc. Součástí vědecké práce byly četné publikace v odborném tisku a

přednášková činnost na katedře geodézie a kartografie VA v Brně (dnes Univerzita obrany, katedra vojenské geografie a meteorologie). Významná je činnost jubilanta ve funkci odpovědného redaktora Vojenského zeměpisného atlasu, špičkového díla tehdejší československé kartografie.

Jako náčelník vojenské topografické služby podporoval nové technologie. Na jeho návrh bylo založeno Výzkumné středisko 090 (VS 090), které vyvíjelo a zavádělo progresivní technologie zaměřené na automatizaci geodetických výpočtů a kartografických zobrazovacích prací. Zde je na místě zmínka, že z podnětu jubilanta byl v průběhu sedmdesátých let vyvinut a do armády zaveden automatizovaný kartografický systém AKS DIGIKART. S ohledem na prvenství československé topografické služby v rámci tehdejšího vojenského bloku a využití DIGIKARTu i v civilní kartografii, se o této historicky první vlašťovce automatizace kartografické tvorby v tehdejší Československu, zmíníme podrobněji. Podotýkám, že plk. Ing. Vahala, DrSc., nasazení a využití AKS DIGIKART velmi důsledně sledoval i po svém odchodu do civilu, zejména v rámci jeho působení u Geografického ústavu ČSAV. AKS DIGIKART byl počítačem řízený kartografický systém tvořený pouze čs. výrobky, tj. na vstupu souřadnicovým snímačem DIGIPOS (ZPA Nový Bor), řídícím počítačem řady SMEP a kreslicím stolem DIGIGRAF (ZPA Nový Bor). Psala se sedmdesátá léta a ve VTOPÚ Dobruška byl zahájen ověřovací provoz prototypu AKS DIGIKART. Náčelníkem VS 090 byl tehdy plk. Ing. Zdeněk Karas. Prvou zkušebně ověřovanou technologií bylo zajištění kresby a rytiny speciální mapy geodetických a geofyzikálních bodů v měřítku 1 : 50 000. Po technologické stránce na přípravě pracovali členové VS 090 Ing. Marie Horová, CSc., a pplk. Ing. Jiří Müller.

Autor tohoto textu tehdy již sice působil na oboru G+K ČVUT v Praze, ale měl za sebou čerstvou zkušenost ze svého působení v TERPLANU Praha, státním ústavu pro územní plánování, kde po dobu pěti let pracoval jako samostatný projektant a programátor analytik ISÚ (Integrovaného informačního systému o území) – předchůdce dnešních GISů. To bylo důvodem mého povolání na mimořádné měsíční vojenské cvičení, kde jsem dostal za úkol vyvinout soubor programů pro tvorbu výše zmíněné mapy. Autor příspěvku si zde dovoluje s potěšením vzpomenout na idylické doby, kdy programování bylo ve znamení neustálého souboje s vrtochy počítačových prototypů, průběžně doladovaným operačním systémem SMEP zaváděným z obřího klubka děrné pásky a omezenými SW možnostmi jazyka FORTAN IV.

Současně je vhodné zmínit širokou řadu příslušníků vojenské topografické služby, též v té době zapojených do automatizace kartografické tvorby a spojených s VTOPÚ Dobruška, kteří pod vedením plk. Vahaly dosáhli významných postů v armádě i v pozdější činnosti pedagogické. Jmenujme např. plk. doc. Ing. Václava Talhofera, CSc., dlouholetého vedoucího katedry vojenské geodézie a kartografie na Univerzitě obrany v Brně, plk. doc. Ing. Dalibora Moravce DrSc., vedoucího katedry kartografie a informatiky na UK v Praze a rovněž Ing. Karla Raděje, CSc., současného ředitele VÚGTK Zdiby.

Plk. Ing. Vahala, DrSc., i po svém odchodu z toposlužby, zůstal věrný zavádění automatizace a databázových technologií do kartografie. V roce 1978 byl jmenován ředitelem Geografického ústavu ČSAV v Brně, s pobočkou v Praze, vedenou Ing. Marií Horovou, CSc. Zde je nutno zmínit první tematický Atlas obyvatelstva ČSSR v listovém vydání, vyhotovený pomocí AKS DIGIKART a vydaný GÚ. S Geografickým ústavem udržoval jubilent odborný kontakt i po svém odchodu na zasloužený odpočinek.

Devadesát let je významný mezník v lidském životě, ze kterého se může těšit pouze hrstka vyvolených. Jubilantovi se sluší popřát mnoho dalších roků života. Zůstává za ním úctyhodné dílo. Jeho zařazení mezi čestné členy Kartografické společnosti je zasloužené.

Prof. Ing. Bohuslav Veverka, DrSc.

Redakce:

Doc. Ing. Miroslav Mikšovský, CSc., Ing. Růžena Zimová, Ph.D.